

**V A I Š N A V I
P A T E L**

K A I K E J I

Prevela
Dubravka Srečković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Vaishnavi Patel

KAIKEYI

Copyright © 2022 by Vaishnavi Patel

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Adži, aji i Ananji,
trima pokolenjima jakih žena*

* Adži – baba; aja – majka. (Prim. prev.)

AUTORKINA NAPOMENA

Semena *Kaikeji* posejana su pre sedamnaest godina prilikom jedne rasprave između moje majke i babe. Baba je svakog leta sestri i meni pričala priče, prenosila nam mitove i legende ispletene oko hinduističkih bogova i junaka koje je i ona sama slušala kao dete. Jednog leta nam je ispričala priču o tome kako je plemenitog princa Ramu prognala njegova maćeha Kaikeji jer ju je njena podmukla služavka Mantara ubedila da ga otera. Tu se moja majka ubacila kako bi dodala da je Kaikeji u stvari *pomogla* Rami. Da nije bilo Kaikeji, istakla je moja majka, Rama nikad ne bi ostvario svoju sudbinu – ne bi ubio kralja-demonu Ravanu, koji mu je u *Ramajani* glavni neprijatelj. Moja baba se nije saglasila s time, već je izjavila kako je okrutno prognati svoje dete, bez obzira na okolnosti.

I tu smo s tim završile. Ali to njihovo malo neslaganje godinama mi nije dalo mira, te sam povremeno, kako bih shvatila tu protivrečnost, tragala za pričama ispričanim iz Kaikejinog ugla ili onima u kojima bi bila analizirana njena perspektiva. Nisam ih našla. Na kraju sam odlučila da sama napišem takvu priču. Želela sam da pružim Kaikeji priliku da objasni svoje postupke i da ispitam kakav je razlog mogao nagnati jednu proslavljenu ratnicu i voljenu kraljicu da pocepa svoju porodicu nadvoje. Nadam se da

je *Kaikeji* glas ne samo svoje junakinje već i mnogih drugih žena koje nastanjuju svet *Ramajane* i imale su takođe bogat i pažnje vredan život.

Kao primarni izvor koristila sam Valmikijevu *Ramajanu* u engleskom prevodu Ralfa T. H. Grifita, dostupnom preko *Projekta Gutenberg*. Iako postoji mnogo sanskritskih verzija *Ramajane*, Valmikijeva se smatra originalnim tekstom – ali čak se i Valmikijev ep rodio iz nekoliko starijih priča. Uz sanskritske verzije tog epa postoje i mnoge druge verzije, na mnoštvu jezika, širom južne, jugoistočne i istočne Azije.

Svaka sačuvana varijanta *Ramajane* ima za trun različit fokus i napisao ju je drugi pretpostavljeni autor. Čitaoci kojima je bliska Valmikijeva *Ramajana* primetiće u *Kaikeji* neke nepoznate varijacije na tu priču, od kojih su pojedine nadahnute tim drugačijim pripovedanjima. Na primer, u nekim verzijama, među kojima su *Adbuta Ramajana* i *Džainska Ramajana*, Sitin pravi otac u stvari je Ravana. Predstava Ravane kao tragične ili neshvaćene figure koja možda i nije potpuno zla prisutna je u mnogim pripovedačkim verzijama jugoistoka Azije. Neki elementi koji možda deluju novo, poput Dašaratovog obećanja da će Kaikejin sin postati kralj, zapravo postoje u Valmikijevoj *Ramajani* – ali često nisu uključeni u popularne adaptacije i u recitovanja za porodičnim stolom.

Naravno, u *Kaikeji* postoje i odstupanja od *Ramajane* koja su moja tvorevina. Previše ih je da bih ih ukratko nabrojala, ali među važnijima su prisustvo Ahaljinog muža u ulozi Raminog učitelja i Baratin pristanak da preuzme presto dok je Rama u progonstvu. Kaikejina čarolija i pojedini aspekti njene priče, uključujući putovanje u Džanastanu i okršaj s Bandasurom, plod su moje mašte, budući da je u originalnom epu veliki deo njenog života naprosto prazan prostor. Ova knjiga ne teži da bude dosledno preporučavanje ove ili one verzije *Ramajane* – ona je Kaikejina priča, te time i priča za sebe.

Kaikeji takođe ne teži da precizno oslika svet, tehnologiju ili običaje nekog određenog vremenskog razdoblja ili civilizacije Južne Azije. Umesto toga, ona objedinjuje elemente kulture i

nauke iz raspona od više hiljada godina drevne istorije Indije, prvenstveno pre početka nove ere. Daću samo jedan primer: ona zajmi elemente političke strukture i sistema upravljanja iz Kautiljine *Artašastre* (u prevodu Patrika Olivela), što je prastari tekst o političkoj nauci koji je navodno napisao učitelj Čandragupte Maurje. Iako bi bilo nemoguće da ovde navedem svaki izvor kojim sam se služila da bih utvrdila kako su se, na primer, pravile bojne kočije ili neki određen tip prozorâ, ili kakve su sve dvorske zabave postojale u drevnoj Indiji, veliki sam dužnik stručnjacima za drevnu civilizaciju. Naravno, u mom oblikovanju Kaikejinog sveta bilo je i kreativnih izbora – na primer, u drevnoj Indiji papir nije bio u svakodnevnoj upotrebi, a prisutan je u mojoj pripovesti.

Za one koji bi voleli da saznaju nešto više o evoluciji *Ramajane*, kao i širini koju je dosegla kroz svoja mnogobrojna pripovedanja, bio bi, po mom mišljenju, apsolutno dragocen esej „Three Hundred Ramayanas: Five Examples and Three Thoughts on Translation“ A. K. Ramanudžana, objavljen u zbirci *The Collected Essays of A. K. Ramanujan* koju je priredio Vinaj Darvadker. Ramanudžanov esej može se naći i u zbirci eseja *Many Ramayanas: The Diversity of a Narrative Tradition in South Asia*, koju je priredila Pola Ričman. Toplo preporučujem tu zbirku u celini – pogotovu sam nadahnuće crpla iz priča nabrojanih u eseju *A Ramayana of Their Own: Women’s Oral Tradition in Telugu* Velčerua Narajane Raoa. Zbirka eseja *The Ramayana Revisited*, koju je priredila Mandakranta Bose, takođe mi je bila izuzetno korisna u razmišljanjima o tome kako ću prikazati rodne odnose i shvatanje etike u *Ramajani*.

Ramajana nije statična priča. Kao i svaki mit, ona evoluirala i menja se sa svakim pripovedanjem. *Ramajana* čak i danas živi kao ep na sanskritu i ujedno u stotinama različitih prevoda, u vidu priča što se pripovedaju za stolom uz jelo, u epizodama televizijskih emisija, u filmovima i pozorišnim predstavama, u stripovima i knjigama. Svaka verzija saopštava nešto za trun drugačije i novo o tim dobro znanim likovima. Knjigom *Kaikeji* i ja dodajem svoj glas toj dugoj tradiciji. Hvala vam što ćete je pročitati.

GLAVNI LIKOVI

AGNI: bog vatre; nosi ponude bogovima

AŠA: Kaušaljina i Kaikejina služavka

AŠVIN: princ Kekaje, mlađi Kaikejin brat

AŠVAPATI: kralj Kekaje, Kaikejin otac

BANDASURA: demon vatre

BARATA: princ Kosale, Kaikejin i Dašaratov sin

DAŠARAT: kralj Kosale, Kaikejin, Kaušaljin i Sumitrin muž,
Ramin, Baratin, Lakšmanin i Šatrugnin otac

DANTERI: Kekajina služavka

KAIKEJI: princeza Kekaje, kraljica Kosale, Dašaratova žena i
Baratina majka

KAUŠALJA: kraljica Kosale, Ramina majka

KEKAJA: kraljica Kekaje, Ašvapatijeva žena i Kaikejina majka

LAKŠMANA: princ Kosale, Sumitrin i Dašaratov sin

MANTARA: verna Kaikejina služavka

NIDRA: boginja sna

RAMA: princ Kosale, Kaušaljin i Dašaratov sin

RAVANA: kralj Lanke

SARASVATI: boginja mudrosti i učenja

ŠATRUGNA: princ Kosale, Sumitrin i Dašaratov sin

SITA: princeza Videhe, Ramina žena

SUMITRA: kraljica Kosale, Lakšmanina i Šatruknina majka

VAMADEVA: mudrac kog su blagosloville bogovi, učeni mentor
prinčeva Kosale

VIRENDRA: ministar rata u Kosali, Dašaratov savetnik

JUDADŽIT: princ Kekaje, Ašvapatin i Kekajin sin i Kaikejin brat
blizanac

Prvi
deo

Prvo poglavlje

RODILA SAM SE u vreme punog meseca, pod povoljnim položajem zvezda, u najsvetijem položaju – baš mi je to pomoglo!

U Baratu*, gde se bogovi redovno odazivaju na molitve i guraju nos u zamešateljstva smrtnika, okolnosti mog rođenja obećavale su sjajnu sudbinu. To nije ništa značilo mom ocu, kom je samo bilo važno što je neki minut posle mene, pod tim istim srećnim zvezdama, na svet došao moj brat Judadžit. Bez obzira na položaj pri rođenju, Judadžit je, kao muško, bio naslednik kraljevstva Kekaje. Ja sam samo značila miraz od pedeset dobrih konja koji čeka svoj trenutak da bude predat. U svakoj trudnoći moje majke otac je prinosio bogovima bogate ponude, tražeći sinove. Zauzvrat je bio blagosloven sa još šest zdravih dečaka, predznaka budućeg blagostanja.

Narod Barata često će kriviti mog oca za moje grehove, kao da žena ne može da bude gospodarica sopstvenih postupaka. On nije bio savršen čovek, to otvoreno priznajem, ali je, i pored svih

* Staro ime Indije. Prepoznatljiva u imenima dinastije Barata, božanstva Barate i kralja Barate, ta reč se nalazi i u nazivu speva *Mahabharata*. Uprkos ovom obliku koji se kod nas ustalio, suglasničke grupe tipa „bh“, „dh“ i sl. po pravilu se prenose kao „b“, „d“ i tako dalje, pa su u prevodu uzete te preporučene transkripcije. (Prim. prev.)

svojih mana, voleo žestokom ljubavlju svakog svog sina, igrao se s njima u prestonoj odaji, dovodio im najbolje učitelje u čitavom kraljevstvu, poklanjao im konjiće da bi izrasli u vrsne konjanike.

Ukoliko je i po čemu kriv za moje postupke, kriv je zbog svoje ravnodušnosti. Pamtim vrlo malo prilika kad smo razmenili koju reč, još manje prilika kad je sam pozeleo da popriča sa mnom – sem jedne.

Braća i ja smo se igrali žmurke na prostranoj poljani iza dvorca i bio je na mene red da tražim njih. Žmurila sam dok je njihov smeh tihnuo u vetru i otvorila sam oči tek kad sam izbrojala do dvadeset. Istog trenutka sam opazila kraj konjušnice neki pokret.

Krenula sam polako da se šunjam prema bratu koji se tamo sakrio, znajući da će iz trena u tren biti sve napetiji i smišljajući kako najbolje da ga uhvatim. Čisto sam sumnjala da je to Mohan, tri godine mlađi od mene. On je bio nizak i spor, njega bih lako mogla da ščepam. Šantanu je bio malo stariji i brz kao jelen, ali njega bih pokušala da zarobim tako što bih ga poterala ka zidu dvorca. Ako je posredi Judadžit, biće gotovo nemoguće da ga uhvatim, mada bih, možda...

Iza konjušnice je izleteo Šantanu. Zakliktavši, stuštila sam se ka njemu, a krv mi je ubrzano zastrujala žilama. Ali kad sam krenula za njim uz bok zdanja, naglo sam se zaustavila. Jesam li ja to upravo videla pokret? Munjevito sam se obrnula i ugledala Judadžita pripijenog uz drveni zid, te mi se licem razlio neobuzdan osmeh. Sigurno je izgurao Šantanua iz zajedničkog skrovišta da bi odvuкао pažnju sa sebe.

Pojurila sam Judadžita oko konjušnice, znajući da u pravoj trci nikad ne bih uspela da ga pobedim. Na uglu je skrenuo i nestao mi sa vidika, a onda se iza zida začuo prigušen uzvik. Časak potom cevanica mi se sudarila s košćatim mesom i pala sam na upletenu gomilu telâ, a Judadžit se našao tik ispod mene

„Moj si!“ zagrcnuto sam povikala. Neko je zastenjao, verovatno Šantanu. Skotrljala sam se sa hrpe na tvrdo tle, smejući se, pa ih upitala znaju li gde je Mohan, ali tad sam ugledala neke noge kako idu ka meni.

Sela sam i zaškiljila u stražara, svesna da mi je bela kurta obilato uprljana zemljom i travom i da mi se kosa rasipa iz pletenica, ali samo me je polovično bilo stid. „Judadžite, diž’ se“, prošištalala sam.

„Vas dvoje“, kazao je stražar trznuvši bradom ka nama. „Radža hoće odmah da razgovara s vama.“

Ustala sam. „Možemo posle da se igramo“, obratila sam se braći. „Idite vi, ja ću naći Mohana.“ Taman sam zakoračila da pođem, ali stražar me je pozvao.

„Juvradnji* Kaikeji, radža hoće da dođeš *odmah*.“

Okrenula sam se i zapanjeno pogledala u Judadžita. On je samo slegao ramenima.

Zaputili smo se za stražarom u dvorac; svaki korak mi je bio sve teži. Sigurno nešto nije u redu, čim me otac zove. Ali ako sam ga nečim razljutila, što bi tražio i Judadžita?

Dok smo se bližili prestonoj odaji, već sam vukla noge po kamenu, puštajući stražara i Judadžita da izmiču sve više ispred mene. Stigavši do kraja hodnika, stražar se okrenuo i sevnuo očima, pa me pričekao pred zatvorenim vratima da dođem do njega, a onda ih je jednim preciznim pokretom širom otvorio.

Prvi je ušao Judadžit, a ja sam još nekoliko časaka oklevala pre nego što sam produžila za njim u treperavu svetlost dvorane. Napola se osvrnuo dok sam mu prilazila, pa je svetlost iscrtala čudne senke na njegovom širokom čelu i uskom nosu. U njegovim tamnosmeđim očima treperio je plamičak zebnje, a usne su mu bile stisnute u tanku crtu, nesumnjivo sablasno veran odraz mog izraza lica.

Zauzela sam mesto na korak iza njega, krišom prelećući pogledom po dvorani jer sam se bojala da privučem pažnju na sebe. Prilikom gozbi su tu visoku odaju ispunjavali redovi stolova i gomile ljudi, pa njene prostrane dubine uopšte nisu izgledale ogromno. Bez takvih priprema, drveni stubovi su bacali izdužene senke, a rezbareni bikovi, zmije i ptice dugačkog perja, koje su inače bile vrlo zabavne mojoj mlađoj braći, iščezavali su u polutmini. Ogromna ognjišta na kojima je pucketala vatra, napravljena

* Princeza. (Prim. prev.)

delom da bi grejala čitavu dvoranu kad zazimi, a delom – kako sam nagađala – da bi zastrašila svakog ko tu dođe, izazivala su u meni osećaj da sam još manja nego što jesam.

Očev presto bio je istesan od tamnog drveta, oblikovan strogo, bez ukrašavanja, umnogome nalik čoveku koji je sedeo na njemu. Jednom rukom se gladio po bradi, netremice zagledan u najbliže ognjište, a guste obrve bile su mu namrštene. Uprkos toploti plamenova, naježila mi se koža, pa sam se upela da ne zadržtim.

Posle nekoliko minuta, s nestrpljenjem pravog dvanaestogodišnjaka, Judadžit je bubnuo: „Što si nas zvao ako si hteo samo da sediš i čutiš?“

Radža Ašvapati pogledao je u njega kao da nije ni bio svestan da smo tu. Meni, skrivenoj iza brata, nije podario čak ni ovlaštan pogled.

„Tvoja majka...“, zaustio je. Obazrela sam se po prostoriji tražeći je očima, ali nje nigde nije bilo. Ni ona ne bi pridodala mnogo topline toj odaji, ali retko kad je bila baš toliko hladna kao otac. „Tvoja majka je morala da ode. Neće se vratiti.“

Na to se Judadžit nasmejao, a ja sam se lecnula. Bilo mi je žao što tu vest nismo saznali od stražara, bez prisutnog oca, jer bih tad mogla da mu kažem da to nije nikakva šala. Zar nije primetio koliko su naši roditelji uzdržani jedno prema drugom, koliko lako planu jedno na drugo, do koje mere se njihov odnos istanjio i iskrzao? Ali moj brat, blistavi prestolonaslednik, na to je kazao: „Preveliki smo da se tako šališ s nama, oče. Majka je radnji*. Kraljica ne može tek tako da ode.“

„Kekaja više nije radnji“, rekao je otac, a njegove oči su me prvi put potražile.

„Zašto... šta...“ Judadžitu su klonula ramena. „Ko će...?“ Nije dorekao, pošto očigledno nije umeo da opiše posao koji je naša majka stvarno obavljala.

Otac je uzdahnuo. „Kao juvradnji, Kaikeji će postepeno preuzeti na sebe neke od dužnosti kraljice i obavljaje ih dok ti ne budeš dovoljno odrastao za ženidbu.“

* Kraljica. (Prim. prev.)

Ugrizla sam se za jezik. Usta mi je ispunio metalni ukus krvi, koju sam progutala pre nego što je stigla da mi oboji zube. Pojma nisam imala kako ću preuzeti bilo koju majčinu dužnost, niti sam i najmanje želela da ih preuzmem.

Judadžit me je uhvatio za ruku i stegao je. „Sigurno će se majka vratiti“, kazao je. „Ne bi tek tako otišla od nas.“

Radža je odmahnuo glavom. „Rekla mi je da se nikad neće vratiti. Kekaja ovde više nije dobrodošla.“

I dok trepneš okom, dobili smo voljno da idemo.

U hodniku je Judadžit pokušao nešto da mi kaže, ali ja sam ga odgurnula i potrčala u svoju sobu, gde sam zalupila vrata, pa klekla. Znala sam šta moram da uradim.

Molim vas, obratila sam se bogovima, onim što bde nad Baratom. *Molim vas, pomozite mi.*

Zazvala sam boga meseca Čandru, boga blizanaca Nasatju i boga severa Kuberu. *Molim vas, vratite moju majku. Molim vas, podarite mi znanje koje mi je potrebno dok ona nije tu.*

Odgovora nije bilo.

Bogovi se uvek odazivaju na molitve princeza, voleli su da mi govore moji učitelji, zato što su princeze pobožnije i svetije od svih drugih. Ali bilo da sam se molila za kišu ili sunce, za snagu ili znanje, za nove igračke ili odeću, meni se nikad nisu odazvali ni na jednu jedinu molitvu. Činilo mi se da je Judadžit preteo za sebe svu sreću najavljenju prilikom našeg rođenja, ostavljajući me lišenu svake-svakcijate pomoći.

Sada će se, međutim, sigurno odazvati. Shvatiće da je devojčici potrebna majka. Ko će me drugi učiti da se probijam kroz ovaj svet? Bez nje sam sama.

Kekaja se prema svojoj deci nije odnosila kao druge plemkinje na dvoru. Nikad mi nije ljubila ogrebotine niti me zagrlila kad se posle okršaja s Judadžitom rasplačem, nikad me nije tetošila pre nego što uveče legnem. Umesto toga, učila me je da čitam, crtajući slova u tepsiji s peskom i ponavljajući ih sa mnom po deset puta,

i još deset puta, sve dok ih ne naučim napamet. Pa čak ni tad me nije hvalila. Ali davala mi je svitke i slušala kako sričem priče.

Najdraža mi je bila ona o bućkanju okeana, čudesna pripovest o tome kako su bogovi i asure* zajedno izbućkali Okean mleka tražeći u njegovim dubinama nektar besmrtnosti. Sigurno je taj nektar bio za njih nezamislivo ukusna poslastica, čim su se upustili u takav savez – to sam razumela, pošto sam i sama volela slatkiše. Dok su bućkali Okean, delili su među sobom plen koji je izronio iz njega: drvo izvijeno poput tigrovih kandži, sa oštrim crvenim cvetovima koji paraju do krvi i daruju blagodeti. Mudre i moćne boginje, među njima i Lakšmi na nežnorožičastom lotosu, s kosom iz koje kaplje zlato. Pa čak i sam mesec, biser hladnog sjaja zatočen među talasima. I najzad su pronašli blago koje su tražili.

No bogovi nisu hteli da podele nektar sa asurama, pošto je njihova demonska rasa odavno već ugnjetavala zemlju i nebo svojom požudom za moći. Asure su bile jedina bića koja su imala moć da budu suparnici bogovima, pa su često međusobno ratovali. I tako je veliki Višnu prevario asure i uskratilo im obećani deo.

„Ali kako bogovi smeju da lažu ako su dobri?“, upitala sam tad zbunjeno majku.

„Bogovi postupaju onako kako moraju“, odgovorila je ona, ali mi se i osmehnula, pa sam se osetila pametnom.

Kad sam pročitala sve legende, povelala me je samu kroz lavirint dvorskih hodnika do jednog uglačanog kapka od tikovine, usađenog u pod, sa ogromnom, blistavom srebrnom ručkom. Zajedno smo sišle u podrum s bibliotekom, ispunjen od poda do tavanice dragocenim tekstovima i prašnjavim svicima. A to sam doživela kao najveći kompliment. Čitanje sam zavolela zahvaljujući njoj i gutala sam čak i najdosadnije rasprave u tom svom poduhvatu da naučim sve što mogu.

Često sam se sumnjičavo pitala da li sam joj uopšte i draga, ja, njena jedina kći. Ali sad mi se srce čudnovato steglo pri pomisli

* Natprirodna bića (bogovi ili polubogovi) zlog karaktera, u večitoj borbi s devama (bogovima koji donose dobro i održavaju svet). (Prim. prev.)

da je više neće biti tu. Učinilo mi se da ne mogu dovoljno duboko da udahnem vazduh.

Nisam zaplakala. Ali nastavila sam da preklinjem bogove, čak i kad se u sobi smrklo oko mene, a kolena mi se ukočila i zaboleda me od klečanja na podu.

Konačno je došla Mantara da me očešlja i smesti me u postelju. Laknulo mi je kad sam je ugledala. Makar nju neću izgubiti.

„Da li bi volela da čuješ neku priču?“, upitala je osmehujući mi se u ogledalu. „Imam jednu novu za tebe.“

Odmahnula sam glavom i prekrstila ruke. Obično sam je moljaka za pesme i priče, a ona bi mi izašla u susret i pripovedala dok mi ne otežaju očni kapci i dok pod njima ne počnu da igraju slike divotnih podviga. Ali te večeri nisam ni reč izgovorila. „Kaikeji, znam da si se sigurno potresla, ali...“ Tiho sam šmugnula sa stolice, s poluupletenom kosom, i bacila se na krevet. Mantara ne može da mi vrati majku. Ne razume kako mi je. Jeste mi laknulo kad sam je videla, ali sad sam samo htela da ostanem sama dok ne budem u prilici da potražim Judadžita. Nisam mogla da podnesem njeno saosećanje, pa sam se nadala da će otići ako budem gruba. Ali Mantara je samo stajala, a onda je prišla i sela kraj mog kreveta. Okrenula sam se na drugu stranu, a ona je i tad samo coknula, pa uzela da me gladi po leđima kružnim pokretima jedne ruke.

„Biće sve kako treba“, izgovorila je pre nego što će se sagnuti da bi me poljubila u potiljak. Oči su mi se napunile suzama i zato sam čvrsto zažmurila, i dalje odbijajući da se osvrnem. Na kraju je Mantara ustala i udunula sveću, pa vrlo tiho zatvorila vrata za sobom.

Sekunde su se pretvarale u minute, a ja sam i dalje ležala i čekala da dokraja zavlada noćna tišina kako bih mogla bezbedno da izađem iz sobe.

Konačno sam, ne dišući, polako otvorila vrata, proverila hodnik levo i desno, pa nečujno, bosonoga, pošla njime. Tu nije bilo baklji, zbog čega je u taj noćni sat tamnosivi kamen postajao bezmalo crn, a mesečina se jedva probijala kroz onih nekoliko prozora što su se nizali duž prolaza. Imala sam utisak da me niska

tavanica pritiska sa svakim korakom, ali bila sam rešena da obavim svoj zadatak.

„Kaikeji?“

Srce mi je zastalo na jedan trenutak grčevitog straha. Pripila sam se uza zid, a onda je ono opet proradilo, dvostrukom brzinom. Bio je to samo moj brat, a njega sam i htela da nađem. „Judadžite?“

Sad se nalazio na nekoliko koraka od mene, odeven u snežno-belu odeću od pamučnog platna u kojoj očigledno dotad još niko nije spavao. Oči su mu živo sjale u tami. Sigurno je i on čekao taj sat mira da izađe iz svoje sobe. „Šta tražiš tu?“, upitao je.

„Šta *ti* tražiš tu?“, odbrusila sam, pošto nisam želela da priznam da sam pošla po njega.

Iskreveljio se. „Ja sam prvi pitao.“

Slegla sam ramenima i krenula, trudeći se da odglumim ravnodušnost. Mene je dvor učio strpljenju, ali Judadžita je naučio plahovitosti. Samo je jedno od nas dvoje umelo da obuzda jezik.

„Nisam mogao da zaspim. Nedostaje mi majka. Nije nam rekla čak ni zbogom. Nije mi... nije mi jasno.“ Glas mu se izvio i prekinuo, a ja sam shvatila da se i sama borim sa suzama.

Neraspoložena za suočenje sa sopstvenim jadom, nastavila sam da hodam, a on me je sa lakoćom pristigao i ispunio prostor kraj mene kao i uvek.

Promicali smo hodnicima poput duhova, još ne želeći da se vratimo u postelju. Kao po neizrečenom dogovoru, uhvatili smo pravak ka vratima dvorske kuhinje, a želuci su nam jednoglasno zakrčali.

Judadžit je prešao ispred mene da bi otvorio vrata. Meni su misli bile odlutale na drugu stranu, mozgala sam kakve li ću slatkiše tu naći za grickanje i nisam shvatila da je stao sve dok nisam naletela pravo na njega. Malčice je posrnuo, ali nije se oglasio nikakvim zvukom, već je samo pokazao bradom ka ulazu. Časak potom začula sam što i on – najtiše mrmorenje glasova. Prišunjali smo se bliže, i još bliže, i još bliže, i mrmorenje se pretvorilo u reči.

„Dokle god niko ne sazna istinu, nije ni bitno.“ Nije mi bio poznat taj duboki glas što je odjekivao malim prostorom kao bubnjanje doboša od životinjske kože.

Kako je bio upoznatiji s muškim delom dvora, Judadžit je nemušto izgovorio: *Prasad*. Savetnik kog sam viđala prilikom zvaničnih prigoda na dvoru, ali nikad s njim nisam imala neposrednog dodira. On je sedeo blizu kralja, što je značilo da ga moj otac verovatno ceni.

Drugi glas sam odmah prepoznala. Pripadao je Danteri, bivšoj dvorskoj dami moje majke. „Meni jeste bitno“, izgovorila je odsečno. „Ne bi trebalo da ti bude bitno“, uzvratilo je *Prasad*.

„Ja znam. Zna i Mantara. Zašto bismo to krile? Deca zaslužuju da saznaju.“

„Da niste zucnule nikome živom ni ti ni ona, inače ćete obe završiti onesposobljene za svaki posao.“

Danteri se nasmejala, ali taj zvuk nije sadržao ni trunku veselja. „Ja sam već bez posla. Radža se za to pobrinuo kad je prognao radnji Kekaju.“

Da nam tela nisu zauzimala takoreći isti prostor, ne bih ni primetila tih i zapanjen Judadžitov uzdah.

Prognao.

Slušala sam upinjući se da dobijem odgovore, kao da ću uspeti golom snagom volje da nateram te odrasle da mi saopšte ono što žudim da znam.

„Ženska glavo, nije ona tebi više nikakva radnji. Ni reč više da nisi prozborila, inače ću se postarati da budeš poslednja tog imena“, prosiktao je *Prasad*. Njegov ton me je uplašio.

Pogledala sam kradom u Judadžita kako bih utvrdila da li možda on razume šta ta pretnja znači, ali delovao je zbunjeno isto koliko i ja.

„Budeš li držala jezik za zubima“, dodao je *Prasad*, „zauzeću se za to da te zadrže, da nadgledaš ženski posao na dvoru.“

Usledio je časak tišine. „Kako ti kažeš, arja* *Prasade*.“ Iza vrata se začulo najtiše moguće šuškanje tkanine. „Razgovaraću s Mantarom.“

„Gledaj da to uradiš. Dokle god svi budu verovali da je radnji Kekaja otišla po sopstvenoj volji, neće ni biti važno šta se stvarno dogodilo.“

* Plemeniti, uvaženi. (Prim. prev.)

Judadžit i ja smo istovremeno uzmakli od vrata, pa polako, oprezno, zaobišli za ugao. Ali čim smo bili sigurni da nas niko neće čuti, štuknuli smo koliko nas noge nose, ostavljajući bosim stopalima kratkovečne vlažne tragove na prohladnom kamenu. Stali smo tek kad smo stigli do svojih soba, jedno naspram drugog, daščući.

„Šta ćemo sad?“, upitao je Judadžit. „Sigurno ne govore istinu, nemoguće je.“

„Ništa mi tu ne možemo“, rekla sam ja.

„Možemo da porazgovaramo sa ocem...“

„Ne!“, prekinula sam ga. „Molim te, ne smemo nikom ništa da pričamo. Čuo si šta je rekao Prasad. Ako nekom kažeš, Mantara će morati da ide sa dvora.“ Ta misao mi je bila nepodnošljiva.

„Ne bi više ni trebalo da ti je nužna dadilja, Kaikeji. Dvanaest nam je godina, takoreći smo odrasli.“ Judadžit je to izgovorio prezrivo. On me je tek nedavno bio nadmašio rastom. Mrzela sam tu njegovu novu visinu i to što sad može da me gleda odozgo, još mrskije mi je bilo što je u pravu. No svejedno nisam htela da se odreknem Mantare.

„Kad te molim?“, izustila sam upitno.

Časak-dva me je gledao u oči, a onda uzdahnuo i klimnuo glavom. „Možda da se pomolimo bogovima da nateraju oca da se predomisli“, rekao je.

Zavrtela sam glavom. „Bogovi ne mogu nikog da prisile da se predomisli. Znaš kakav je otac. Tu odluku je doneo on i ona će biti i konačna.“

Judadžitu su klonula ramena. „Verovatno je tako.“

Stajali smo tu zajedno i ćutali još nekoliko trenutaka, dok ja nisam zevnula, pošto je najzad bila na izmaku ona energija koja me je poterala iz kreveta kroz hodnike. Zarazno zevanje je uhvatilo i Judadžita, pa smo se osmehnuli od uva do uva jedno drugom.

No bez obzira na to, kad sam se vratila u svoju sobu i zavukla se u krevet, san nije hteo da mi dođe na oči. Zurila sam u tavanicu i pitala se koje li je to bogove moja porodica oneraspoložila kad su nam doneli takvu nesreću.

Drugo poglavlje

SLEDEĆEG JUTRA SAM po buđenju shvatila da nisam pokušala sve što sam mogla da bih vratila majku. Jesam se pomolila važnim bogovima, onim koje sam znala, ali ona mi je uvek govorila da mi predstoji još da učim. Pokazala mi je taj podrum pun svitaka, a ima li boljeg mesta od njega ako hoćeš da nađeš nekog sporednijeg boga? Možda će neki koji je manje zauzet odazivanjem na molitve odvojiti malo vremena za mene. Moguće je da neće promeniti odluku mog oca, ali možda će biti u stanju da mi je tajno donese. Ili da joj promeni lice kako je moj otac ne bi prepoznao. Bila sam čula za takve stvari, makar u pričama.

Tog jutra nisam imala nikakve obaveze, pa sam se tako zaputila sama ka podrumu, koji se nalazio u suprotnom uglu dvorca. Zlatna svetlost jutra što se probijala kroz prozorčice nije bogzna koliko umanjivala negostoljubivost uskih hodnika. Dvorac je bio sazidan nalik čvrsto upletenom i složenom lavirintu, pa sam, bez majke da me predvodi, dvaput zalutala na putu do biblioteke. Drveni kapak usađen u pod bio je bez majčine pomoći teži nego u mom sećanju, ali naposljetku sam uspela da ga otvorim, a onda se propela da bih nespretno uzela baklju sa zida i sa njom pošla niz stepenice.

Zemljasti miris te prostorije odmah mi je ispunio nozdrve. Udahnula sam duboko, prisećajući se kako mi je vrlo nedavno

majka objašnjavala gde ću naći ono što ću možda poželeti da pročitam.

„Ovde su stare priče, Kaikeji“, rekla je. „A ovde su istorije o kraljevima iz davnine. Na ovoj polici su svici s molitvama i obredima, a ima i nekih starijih verskih tekstova. Oni nisu baš zanimljivi za čitanje, ali ako želiš, možeš i njih da pročitaš. Sve što je u ovoj sobi stoji ti na raspolaganju za proširivanje znanja.“

Tada takoreći nisam ni obratila pažnju na nju, pošto sam otvarala i zatvarala svitke kao malo dete na gozbi, prosto ne verujući prizoru pred svojim očima. Ona se samo nasmejala i pustila me da istražujem sve dok se nisam odlučila za jednu geografiju Kekaje i okolnih zemalja. Uzela sam je samo zato što sam znala da Judadžit trenutno proučava tu istu geografiju, pa sam htela da ostavim utisak na njega – ali majka nije morala da zna i takve detalje.

Dohvatila je i sama jedan svitak i pozvala me pokretom ruke u ugao. Sele smo i neko vreme zajedno čitale, i mada sam se ubrzo pokajala zbog dosadne rasprave koju sam odabrala, uživala sam svim srcem u tome što sam blizu majke.

S mukom sam se probijala kroz najsitnije pojedinosti o uzvrtloženim vodama reke Čandrabage na severnoj granici Kekaje, koja izvire iz visokih vrhova Indijskih planina gde kamen dere oblak, a potom teče dok se ne susretne s krotkijim talasima brzog Sarasvatija. Ta druga reka označava jugoistočnu granicu Kekaje i najsvetije je mesto u kraljevstvu. Pamtila sam vrlo malo drugih lekcija sa tog svitka, ali i dalje sam u sebi čuvala sećanje na stalozeno prisustvo majke, na osećaj da nam je nešto zajedničko.

A sad sam pokušavala da se setim njenih objašnjenja dok sam koračala između polica, sve dok nisam našla jednu posvećenu molitvama i obredima. Posle svega nekoliko minuta bilo mi je jasno da mi ti svici neće pomoći – nisu sadržali ništa što već nisam znala. Zato sam prešla na starije svitke.

Prvi koji sam raširila odnosio se na neku boginju za koju nikada dotad nisam čula. Na drugom je bila molitva bogu čije ime nisam umela da rastumačim. To mi je i bilo potrebno. Nakupila sam svitaka koliko je moglo da mi stane pod jednu mišku, pa se

uspentrala uz stepenice, zatvorila kapak uz tup tresak i vratila baklju na mesto. Odšunjala sam se u svoje odaje u nadi da neću privući ničiju pažnju, pošto nisam želela da odgovaram na pitanja o tome zašto sam uzela te svitke i ko mi je pokazao gde ću ih naći.

Čitavog tog dana sam čitala. Saznala sam za boginju slonova, manje poznato otelotvorenje gospodara Ganeša, i uputila joj strasnu molitvu, premda nisam očekivala da će uspjeti ne znam koliko da mi pomogne. Pomolila sam se bogu putnika, gospodaru Pušani, i učinilo mi se da je to prikladnije, pošto je on bio jedan u mnoštvu braće, u senci gospodara Surje, čija plamenocrvena dvokolica vuče sunce nebom, i gospodara Indre, koji rukuje petovrhim kopljem munje i vlada bogovima. Ako će neko pokazati saosećanje povodom moje nevolje, to će svakako biti on.

Bilo je i drugih svitaka, o tome kakva će pokajanja pomoći čoveku da od bogova dobije blagodet. Samo što oni ničemu nisu koristili, jer u svima se zahtevalo da se bogovi pre svega odazovu.

Najzad sam nežno razvila jedan tako tanak i izlizan svitak da je delovao kao da je pisan pre sto godina. Ivice su mu bile okrzane, a obrasci jezika teški za dešifrovanje. Usredsredila sam pažnju na uredne redove teksta i pokušala da se prisetim učiteljevih predavanja dok sam prstom pratila svaku reč.

Negde pri polovini shvatila sam da se u tekstu nigde ne pominju nikakvi bogovi. Bila je to naprosto vežba iz meditacije.

Ogorčeno sam ga bacila u stranu. Časak-dva potom izvukla sam ispod kreveta malu kutiju sa slatkišima i pojela jedan, pa još jedan, pa još jedan. Ljutnja mi se polako razvejavala, šećer je smekšavao tvrdi čvor u meni. Olizala sam prste.

Smirenija, pročitala sam ponovo naslov na odbačenom svitku. „Prizivanje moći bogova samo uz pomoć koncentracije.“ Možda je to neki obred meditacije koji donosi pažnju bogova uopšteno? Položila sam papir pred sebe i krenula korak po korak. Usporila sam disanje, uprla pogled u tačku udaljenu za dužinu ruke od mog solarnog pleksusa, koncentrisala sam energiju, a onda...

Sigurno sam nešto pogrešno bila prevela, pošto je sledeći korak, po mojoj najboljoj proceni, glasio: „Nek ti pogled klizne

u Vezivnu ravan. Ako imaš problema da lociraš takvo mesto, potraži niti što te vezuju i posluži se rečima fokusiranja koje su date posle ovog.“

To je zvučalo kao besmislica. A opet, nisam imala šta drugo da isprobam. Urezala sam reči mantrе u pamćenje.

Disanje mi se usporilo i zagledala sam se preda se, usredsređujući se što sam jače mogla, a onda sam izdeklamovala njene slogove.

Ništa se nije desilo.

Pokušala sam ponovo, pa još jednom. I dalje ništa. Svitak nije pružao nikakvo dalje razjašnjenje, budući da se u poslednjih nekoliko redova samo saopštavalo da tim umećem ne mogu da ovladaju svi, već samo malobrojni odabrani.

Spustila sam svitak, a u očima su me zapekle suze. Još jedan dan, još jedan neuspeh. Nisam uspela da vratim majku. Pamtila sam šta je Prasad rekao prethodne večeri – zašto je moja majka otišla – i u meni je nabujao gnev pri samoj pomisli da je za to kriv moj otac. Nevažno je šta je moja majka učinila. Kako je mogao to da mi uradi? Potrebna je i mojoj braći, ali šta ću ja bez njenog vođstva? Dok sam nasumično skupljala sve svitke na gomilu i gurala ih pod krevet, niz obraz mi je kliznula jedna suza, i još jedna, i još jedna. Sklupčala sam se povrh prekrivača i tako ostala do večere. Tad sam se umila i pridružila se braći; svi smo bili ćutljivi i bleđi.

Mora biti da se osoblje kuhinje trudilo da nas razvedri – sto je bio nakrcan poslužavnicima s vrelim rotijima što su se sjajili od masla, nežno začinjeno povrće širilo je slastan miomiris, a sveže kiselo mleko šarao je jarkocrveni nar. U običnijim okolnostima takve đakonije predstavljale bi pravu gozbu i svi bismo pokušavali da izradimo veća sledovanja – ali tog dana su samo istakle činjenicu da nas treba sažaljevati jer nam je majka otišla.

Te večeri, dok me je Mantara češljala dugim, blagim potezima, upitala sam: „Šta je to moja majka uradila?“ Ako će neko to znati, znaće Mantara. Ona je bila vršnjakinja moje majke, moja služavka otkako sam znala za sebe, a pre toga je dvorila nju. Bila mi je

najdraža na svetu posle Judadžita, ona koja me je negovala kad se razbolim, sedela kraj mene ako se noću bojim čudovišta, brisala mi suze kad me braća gurnu pa padnem.

Mantara je uzvratila: „A na osnovu čega misliš da je nešto uradila?“

„Na osnovu...“ Znala sam da Mantaru ne mogu da slažem, pa sam joj posle jednog ili dva časka malodušnog razmatranja priznala istinu. „Čula sam slučajno kad je neko to pričao.“

Uzdahnula je, zastaviši u pola pokreta. Obrnula sam se i pogledala u nju. Njene gotovo crne oči bile su blage, tužne, a dupata* koju je obično nosila na glavi bila joj je skliznula do punđe. „Kekaja te nikad ne bi od svoje volje ostavila, dete.“

„Pa zašto je onda primorala oca...“

„Nije ona radžu ni na šta silom naterala“, odgovorila je Mantara. „Sumnjam da bi to iko i mogao.“

Nastavila je da mi raščešljava kosu, očešavajući mi vrat hladnjikavim prstima i time mi donoseći malo olakšanje od teške omorine. I dalje sam ćutala. Dobro sam je poznavala, pa sam s razlogom slutila da ima još nešto da kaže.

Prošlo je neko vreme, a onda je Mantara upitala: „Znaš li za blagodet tvoga oca?“

To pitanje me je iznenadilo. Blagodeti su bile moćni darovi, bogovi su ih podarivali onim smrtnicima koji zasluže njihovu milost pobožnošću, dobrotom ili hrabrošću nakon što su se molili, postili i obavili složene obrede. Ljudi koji dobiju blagodeti retko kad su o njima pričali, pošto nisu želeli da zbog oholosti ili nehaja ostanu bez svojih poklona.

Ali ja sam bila upućena u očev dar – njim je bio nagrađen još pre mnogo godina za nepokolebljivu odanost gospodaru Višnuu. Meni je ta blagodet delovala kao vrlo ekscentrično odabran i čudan poklon kad se ima u vidu uzdržanost i praktičnost mog oca. Klimnula sam glavom, a onda usrknula vazduh od bola jer je češalj zapeo o jedan naročito upetljan čvor kose. „Da. Razume jezik ptica.“

* Velika pravougaona marama koja se nosi prebačena preko ruke ili preko glave. (Prim. prev.)

Nadala sam se da ću i ja jednog dana zaslužiti neku blagodet, ali nameravala sam da zatražim nešto bolje, mudrije od dara da razumem brbljanje glupih mina-ptica ili namćorastih paunova što su često zalazili u naše vrtove. Zatražila bih da budem vladarka nekog velikog kraljevstva. Ili pak moć da izlečim sve bolesne. Možda bih poževela sposobnost da nađem svakog kog poželim, ili još bolje – da one koje volim zadržim uz sebe.

Mantarin glas me je trgao i vratio u stvarnost. „Tako je. Ali njegov dar ima svoju cenu. Ne sme nikad da otkrije ono što je čuo, u suprotnom će umreti. Nikom živom ne sme da kaže.“ Mantara je razmrsivala onaj čvor prstima, polagano razdvajajući vlasi neposlušne kose. „Tvrđi kako je prilikom jedne šetnje prisustvovala razgovoru dva labuda i kako ga je tvoja majka preklinjala da joj kaže šta su ta dva labuda rekla.“

Naglo sam se obrnula, istrjavši kosu iz Mantarinih ruku. „Zašto bi tako nešto uradila? Pa sigurno ne želi da otac umre!“

„Ko zna?“, uzvratila je Mantara potiskujući mi ponovo glavu unapred. Ponašala se prema meni vrlo prisno za jednu služavku, ali ja sam je volela i to mi nije smetalo. „Kekaja mi je ispričevala drugačiju priču, ali ja ne želim da protivrečim našem kralju.“

Obe smo ćutale kad je prešla ispred mene da mi utrlja ulje u glavu. Prsti su joj se utiskivali u moju kožu, opuštajući me. Prisećala sam se kako sam se privijala uz majku u tihoj biblioteci, kako su mirisali svici i misterije skrivene u njima svuda oko nas. Razmišljala sam o tekstovima punim opisa bogova i njihovih blagodeti, i o tome kako nijedan bog nije upozorio našu porodicu na nizbrdicu kojom je krenula. Odjednom su mi u svest nezvane uskočile reči one mantre za meditaciju koje sam nešto ranije pročitala.

Krenula sam da ih izgovaram u sebi, sneno, utanjajući u Mantarine spretne šake.

Potpuno iznebuha, pojavio se treperav crveni kanap koji je počinjao tik iznad mog trbuha i završavao se u Mantarinom trbuhu. Umalo nisam naglas viknula. Snažno sam zatreptala, ubeđena da mi se priviđa – ali ono nije nestalo. Zinuvši od čuda, podigla sam ruku da ga dotaknem. Ali prsti su mi prošli pravo kroz njega.

„Kaikeji? Da nisi videla neku muvu?“ upitala je Mantara, a ruke su joj se umirile dok je preletala sobu pogledom. Kanap se rastopio u vazduh. Zgranuta, zurila sam i dalje u prostor gde se maločas nalazio. „Kaikeji!“

„D-da“, promucala sam laž. „Ali sad je otišla.“ Protrljala sam oči i ugledala trag kanapa kako igra pod kopcima.

„Hmm.“ Ponovo se posvetila svom poslu.

Oprezno sam ponovila reči one mantre u sebi.

Kanap se opet pojavio. Umalo se nisam preturila sa stolice, tako da me je Mantara nehotice počupala kad sam poletela.

„Šta ti je?“ uznemireno je upitala. „Je li ti dobro.“

„Mislim da sam...“ Konopac se nije izmenio, već je samo zavibriao u sporom ritmu. Nije se baš nikako moglo objasniti šta ja to vidim. Sela sam pravije. „Mislim da sam samo umorna.“ Nisam odvajala oči od konopca.

Mantara je uzdahnula. „Dete si“, rekla je. „Verujem da ti ovo sigurno veoma teško pada. Hoću da znaš da sam razgovarala s tvojom majkom pre nego što je otišla. Bila je izbezumljena. Nije želela da te napusti.“

Nikad nisam bila videla majku da pokazuje ma kakvo osećanje u vezi sa mnom, pa je ta besmislica bila dovoljna da mi na trenutak odvuče pažnju sa konopca. „Zašto otac neće da nam kaže da ju je oterao?“ upitala sam. Kad sam to izgovorila, kao da je neka struja svetlucajući potekla duž kanapa, krećući iz mojih grudi i uvirući u Mantarina prsa.

„Ja ne znam šta se radži mota po glavi“, kazala je Mantara. „I nije moje da nagađam.“ Uvezala mi je kraj pletenice i sočno me poljubila u teme. „Spremna si za spavanje. Budi dobra devojčica i gledaj da odmah zaspiš.“

Pošla je iz moje sobe, usled čega se svetlucava vrpca između nas produžila, ali nije se stanjila kad su se vrata zatvorila za njom. Zavukla sam se u krevet i zagledala se u to mesto gde je konopac naizgled prolazio kroz drvo. Da li je ovo uopšte stvarno? Srce mi je lupalo pri pomisli na razne mogućnosti.

Dok sam proučavala crveni kanap, desilo se nešto još čudnije. Primitila sam u vazduhu svetlucanje i na drugim mestima. Kad sam preusmerila koncentraciju na njih, stvorile su se nove vrpce, a sve su vodile od mog solarnog pleksusa i protezale se kroz vrata. Bilo je tu niti od zlata, širokih traka raznih debljina i boja, šarenkastog vunenog prediva i tako tananog konca da sam ga jedva razaznavala. Delovalo mi je nemoguće da mi se zbog nečeg priviđa tako raskošna tapiserija – ali kakvo drugo objašnjenje postoji?

A možda me je i majčin odlazak oterao u ludilo. Zatvorila sam oči da se odbranim od te navale boja.

Kad sam ih opet otvorila, mreža svetlosti bila je iščezla. Uzdahnula sam od olakšanja. Toliko sam snažno želela podršku bogova da sam ubedila sebe da budalasta vežba meditacije zapisana na starom svitku poseduje nekakvu moć. I to je to. Nema šta drugo da bude.

A ipak sam i dalje ležala u krevetu i ponovo nisam mogla da zaspim; stvarnost kakvu sam dotad znala vodila je u meni rat s radoznalošću zbog tog čudnovatog sveta, iako je on bio samo moja tvorevina. Prevrtala sam se i tumbala, pokušavajući da nađem položaj koji će mi omogućiti da se opustim, ali nisam uspevala da izbacim iz glave mogućnost da se to stvarno desilo. Koža me je svrbela, ruke i noge mi nisu mirovale.

Na kraju sam odlučila da još samo jednom isprobam. Prošaputala sam mantru na brzinu, bezmalo se nadajući da neće delovati. Ali niti su se opet pojavile. Uspela sam da pronađem onu crvenu koju sam prvu povezala s Mantarom, življe boje i sjajnije od ostalih.

Ne dišući, preplela sam prste s nitima, ali one su iznova zatreperile oko moje kože i dozvolile ruci da prođe kroz njih.

Zato sam se usredsredila na Mantarinu nit i pokušala da je okinem kao strunu vine*. Odskočila je i zavibrirala kao da sam je dotakla.

Kroz mene je zastrujalo uzbuđenje. Ustala sam iz kreveta, upalila malu svetiljku i izvadila ispod kreveta svitak posvećen Vezivnoj ravni. „Potraži niti što te vezuju“, pisalo je u njemu. Duboko sam

* Žičani instrument sličan lauti. (Prim. prev.)

se zamislila. Možda sam zbog tih reči – *niti* i *vezuju* – sama sebe ubedila da mi ta mantra pokazuje spone između mene i drugih?

Odjednom su se vrata širom otvorila. Niti su nestale, a ja sam ispustila svitak i gurnula ga iza sebe jer je u sobu užurbano ušla Mantara. „Je li ti dobro?“

Pohitala sam da ugasim sveću. „Da“, odvažila sam se da izgovorim časak potom. „A tebi?“

Mantara nikada pre nije ulazila u moju sobu tako kasno noću, ali sad je stajala nada mnom u prostoj spavaćici, s dugačkom pletenicom kose opuštenim niz leđa, i otežano disala. „Izvini što sam te uznemirila. Ležala sam u svojoj sobi i odjednom se užasno zabrinula za tebe. Prosto sam morala da proverim...“ Kao da je tek tad primetila da sam izvan kreveta i da u ruci držim svetiljku. „Šta si to radila?“, sumnjičavo je upitala.

Nekoliko časaka sam ćutala, razmatrajući njene reči. Neki minut pre toga povukla sam kanap za koji sam zamišljala da me vezuje s Mantarom, i evo je preda mnom. Da li je moguće da te niti uopšte nisu uobraženje – da sam je nekako prizvala ovamo?

Izgovorila sam mantru u sebi i u mislima blago očešala crveni kanap.

Mantara je prišla za dva koraka i objumila me obema rukama. „Jesi li sigurna da je sve u redu?“, šapnula mi je u kosu. Mirisala je na lišće nane i novu i čistu pamučnu tkaninu, toplo i umirujuće.

Zagrlila sam i ja nju. „Da, naravno“, rekla sam. Ali u glavi mi se vrtelo. Ruke su mi se tresle, pa sam sastavila šake i otrgla se od nje. „Samo sam tražila neke slatkiše“, slagala sam. U tom trenutku sam odlučila da nikad ne kažem Mantari istinu o tome što sam otkrila. Misliće da sam luda, a ne smem bez nje da ostanem.

Čak i u tami bilo je sasvim jasno da Mantara škilji u mene. „Svetiljka ti je bila upaljena. Pokušavala si da se išunjaš?“

„Ne!“, pobunila sam se, tragajući za nekim objašnjenjem koje ne bi u sebe uključivalo priznanje da sam ukrala svitke. Ništa mi nije padalo na um. „Stvarno sam samo bila gladna.“

U Vezivnoj ravni je kanap između nas dve poskočio po sopstvenom nahodanju. Zna li on da lažem? Ili poskakuje zbog

Mantarine sumnjičavosti? U mislima sam pružila ruku da ga umirim. *Molim te, nek mi poveruje.* A nit je nekim čudom, kao čarolijom, prestala da skakuće.

Zašto sam to uradila? Jesam li je povredila? To sam uradila potpuno instinktivno.

Brižno sam je razgledala, ali činilo se da joj ništa nije. Samo je uzdahnula i rekla: „Verovatno nisi imala apetita u vreme večere zbog svega što se desilo. Ali moraš da se odmoriš. Posedeću ovde dok ne zaspiš.“

Činilo mi se da ni slučajno neću moći da zaspim sada kad znam da te niti postoje – da sam ih ja nekako stvorila svojim rečima i mislima. Ali nisam očekivala moć Mantarine šake koja me gladi po kosi, milovanjem smiruje duševnu buru koju sam tog dana proživela i bol što mi je ispunjavao srce kad god pomislim na majku. San me je uvukao u svoje dubine pre nego što sam uspela da ga sprečim.

Treće poglavlje

JUDADŽIT JE DOŠAO u moju sobu u rano jutro, u nadi da će me uvući u novu turu žmurke. Ali ja sam bila umorna i razdražljiva, te mi nije ni bilo do jurcanja kad sam mu se najzad pridružila napolju. Dan je bio divan, nebo bez oblačka i jarkoplave boje. Sela sam zato na travu i uzela jedan oblutak, nadajući se igri gde se kamen baca uvis, pa se takmičiš ko će više puta pljesnuti rukama pre nego što padne.

Judadžit je zastenjao. „Ne, Kaikeji. To je užasno dosadna igra.“

„E pa, meni je tvoja igra dosadna“, poklopila sam ga. Ostao je tvrdoglavo da stoji preda mnom, ruku prekrštenih na grudima.

Zauzvrat sam se i ja namrštila. Obično se žalio dok ne istera svoje. Ali tog dana sam pomislila na prethodnu noć i setila se kako sam dozvala Mantaru.

Nemo sam ponovila reči sa svitka i shvatila da gledam u sponu tamne boje safira, deblju čak i od moje veze s Mantarom.

„Hajde“, zacvileo je on. „Idemo.“ Kad je to izgovorio, u mišlima sam čušnula prstom sponu između nas i u sebi izgovorila: *Možemo li umesto toga da se igramo moje igre?*

A naglas sam rekla: „Kad te molim, Judadžite!“ Talasić izazvan mojim dodirrom krenuo je duž spone i dotakao mome bratu grudi.

Ponovo je zastenjao. Ali potom je, na moje divljenje, seo i dohvatio oblutak. „Dobro, nek ti bude. Igraćemo se prvo tvoje igre.“

Ozareno sam mu se osmehnula, a on je bacio kamenčić u vazduh.

Jednom je još i moglo biti slučajno, ali dvaput? Nisam bila toliko naivna da to pomislim.

Posmatrala sam ga pažljivo, tragajući za ma kakvim znakom da zna šta sam uradila, ali on je krajnje srećno zapljeskao dlanovima, a onda mi sa osmehom na licu dobacio kamenčić. „Šest! Kladim se da ne možeš da pljesneš sedam puta.“

Mogla sam da pljesnem sedam puta, a štaviše sam i vežbala nasamo da bih pobedila Judadžita u toj igri. Ali sada, dok sam ga posmatrala, rasejana zbog tog osećanja što se javilo u meni – čarolija! Imam *moć* – uspela sam da pljesnem samo četiri puta pre nego što sam nespretno uhvatila kamen, umalo ga ne ispustivši. Judadžit mi se nasmejao, a koji časak potom smejala sam se i ja s njim. Izgubila sam u igri, ali pobedila sam u tome što sam ga ubedila da se nje igramo. Prosto nisam mogla da verujem.

Kad smo završili sa igrom i kad je Judadžit otišao na svoje časove streljanja iz luka, provela sam sate tumarajući po dvorcu i prateći razne konce kako bih otkrila svoje veze s drugima.

Spone s braćom su se isticale, debele i jake, dok su sluge i drugi iz dvorca bili povezani sa mnogim nitima različite jačine. Mnoštvo spona me je povezivalo s drugima, a dok sam ih gledala sve tako obelodanjene, oči su me zapekle od suza. Često sam se osećala usamljeno, imala sam za društvo samo majčinu ćutljivu hladnoću i braću koja me nisu dokraja razumela. Ali preda mnogim je sad bio dokaz da nisam sama. Pokušala sam, u nekom trenutku, da dokučim koja je nit majčina. Možda bih mogla da joj pošaljem poruku. Uostalom, upravo sam nju pokušavala da vratim kad sam otkrila tu čaroliju. Ali u spletu niti nisam uspela da utvrdim koja bi me odvela njoj.

Kad je sunce počelo da zalazi, već su me boleli mišići, pa sam drhtavim nogama othramala u svoju sobu; napor uložen u korišćenje Vezivne ravni uzeo je danak od mog tela. Ali duh mi je i dalje snažno damarao, čak i pošto sam legla u postelju.